

Хокей, як політична гра, Президента Білорусі Олександра Лукашенка

Хокей – одне з найулюбленіших спортивних захоплень Президента Білорусі, кілька годин тренувань є незмінно у щоденному графіку О. Лукашенка, або, зі слів посадовців, принаймні, регулярно хоча б раз в тиждень. На офіційному сайті президента є інформація про його «Спортивні захоплення» [1]. Перебування на льоду він називає найкращим антивірусним засобом, і зізнався, що пандемія коронавірусу ніяк не вплинула на його спосіб життя [2]. У 2019 р. неподалік Дроздів у Мінську відкрили «Олімпік Арену» і з того часу тут тренуються О. Лукашенко та його хокейна команда. Інколи після тренування О. Лукашенко залишається подивитись і повболівати за грою інших. 3 травня 2023 р. він був присутній на фіналі Мінського чемпіонату з хокею серед аматорських команд – грали «Щит» і «Бастіон». До речі, перша команда – це команда сина Дмитра, за другу виступають Віктор і Микола

© Кулик С., 2024

Лукашенки. За дочерину команду «Бастіону» – «Бастіон-2» (ДЗ) – грає Олександр Лукашенко – син Віктора і внук Олександра-старшого [3].

Відомий О. Лукашенко і як запеклий уболівальник. Він інспектує майданчики для проведення змагань, особисто вітає спортсменів із кожною перемогою, відвідує важливі ігри хокеїстів Білорусі. 24 квітня 2023 р. глава держави відвідав фінальний матч білоруської хокейної Екстраліги сезону-2022/23 на Кубок Президента. Під час церемонії нагородження на льоду, окрім фіналістів, була присутня і команда Президента Білорусі. О. Лукашенко пояснив, що нещодавно завершився аматорський турнір із хокею, і його дружина вирішила приїхати до Гродно підтримати фіналістів Екстраліги. Президент особисто привітав хокеїстів «Металурга» з перемогою і вручив команді завойований кубок [4]. У 1998 р. політик навіть поїхав на Зимові Олімпійські Ігри в Нагано (Японія), щоб підтримати хокеїстів. У вересні 2017 р. Президент Білорусі під час зустрічі з державним міністром у справах Європи і Америки МЗС Великобританії А. Дунканом пообіцяв навчити представника британського уряду грати в хокей. Іронія в тому, що на ЧС-2021 збірна Білорусі поступилась суперникам із Великобританії [5]. А в лютому 2024 р. в Ташкенті президент Республіки Білорусь О. Лукашенко під час офіційного візиту в Узбекистан разом із Президентом країни Ш. Мірзійоєвим відвідали льодовий палац «*Humo Arena*», де дивилися матч чемпіонату Казахстану з хокею між ХК «Хумо» (Ташкент) та ХК «Номад» (Астана) [6]. «Батька» неодноразово демонстрував свій господарський підхід, заявляючи, що хокеїсти в Білорусі «не дарма їдять хліб і відпрацьовують його з першої до останньої секунди, тому ніхто не кине камінь у їхній город» [4].

О. Лукашенко переконаний, що в житті державного управлінця спорт вкрай необхідний, бо управлінець – це ще здоров'я. Тому йому доводиться не лише займатися самому, не лише вчити своїх дітей, а й демонструвати всьому народу, що треба обов'язково займатись спортом [1]. Також у світі білоруського президента знають як лідера аматорської хокейної дружини. Хокеєм, за прикладом батька, всерйоз захоплюються його сини. Наймолодший з них – Микола – грає з ним в одній команді. У липні 1997 р. була створена хокейна команда Лукашенко, а саме, Республіканське державно-громадське об'єднання «Президентський спортивний клуб» (голова – Дмитро Лукашенко). З нагоди двадцятиріччя хокейної команди Президента РБ відбувся урочистий

прийом у Палаці Незалежності за участю О. Лукашенка. Заслуги «майже непереможної» команди відзначені у Залі хокейної слави на батьківщині гри в Торонто. Серед майок легенд світового хокею, поряд із Кубком Стенлі, зберігається і хокейна майка Президента Білорусі [7].

Із 2008 р. щорічно проходять Республіканські змагання з хокею серед аматорів на призи Президентського спортивного клубу. Організаторами виступають Президентський спортивний клуб, Міністерство спорту і туризму, Федерація хокею Білорусі і Мінський міський виконавчий комітет. Партнерами третього такого турніру була Білоруська калійна компанія, компанії «*Convex International GmbH*», «Спорт-Парі»; генеральним спонсором – компанія «БТ Телекомунікації» ЗАТ «Белтехекспорт»; генеральний інформаційний партнер – Національна державна телерадіокомпанія Республіки Білорусь. Загалом, станом на квітень 2023 р. команда О. Лукашенко вигравала аматорів «лише» 14 разів, одну перемогу здобули хокеїсти Гомельської і Мінської областей. За підсумками XIII турніру (2020 р.) другий кращий бомбардирський показник був у Миколи Лукашенко – 17 очок [8]. 9 квітня 2022 р. під час фіналу О. Лукашенку попали ключкою в обличчя. На відео цього моменту не видно, але пізніше з'явилося фото політика з пластиром на підборідді. Ці змагання є одним із етапів підготовки команди Президента Білорусі до традиційного Міжнародного Різдвяного турніру любителів хокею на приз президента Білорусі серед ветеранів і любителів (Мінськ, із 2005 р.). За традицією Президентський спортивний клуб надає призи та подарунки учасникам і призерам змагань.

Команда О. Лукашенка перемагала в Різдвяному турнірі 13 разів із 16-ти, ще тричі вигравала збірна Росії. Щоправда, вже два роки поспіль турнір не проводять, за офіційною версією – у зв'язку з пандемією коронавірусу. В турнірі у 2020 р., крім господарів, брали участь дванадцять дружин: РФ, Україна, Німеччина, Фінляндія, Швейцарія, Китай, ОАЕ, збірна Балкан, Балтії, Міжнародної федерації хокею і вперше команда США. Зважаючи на статус і високу популярність змагань, команди виступають у ігровій формі у національних кольорах, і включають до складу, хоча б одного відомого хокеїста, який є чемпіоном чи призером Чемпіонатів світу, і (або) Олімпійських ігор, і (або) НХЛ, КХЛ [9]. В рамках Різдвяного турніру відбуваються заходи соціального спрямування: щорічний благодійний проєкт «Різдвяна традиція», різдвяний хокейний форум, який проводять для обміну знань,

об'єднуючи учасників турніру та міжнародних експертів хокею. Спортивний оглядач видання «Прессбол» С. Южик оцінює Різдвяний турнір, як політику і піар О. Лукашенка та намагання заробити собі престиж. Він апелює до того, що якби цей турнір мав хоч якесь значення, то Міжнародна федерація хокею давно взяла б його під своє крило!». В. Циганков, оглядач «Радіо Свобода», наголошує, що основна мета турніру – принести хоч кілька днів насолоди для О. Лукашенка. Доказ цьому те, що глядачів примусово заганяють на цей турнір; витрачають значні бюджетні кошти для приїзду аматорських команд із різних країн світу. Також ніхто не надає інформацію про бюджет, спонсорів турніру, кількість іноземних гостей та глядачів [10]. Всі хокейні турніри О. Лукашенка організовує його найменш помітний з усіх синів Дмитро. В одному з коментарів у соціальних мережах читач підсумував гру О. Лукашенка словами з відомої радянської пісні: «боягуз не грає в хокей», натякаючи на статус самопроголошеного Президента Білорусі, і неодноразове силове придушення ним акцій громадського протесту.

На матчі О. Лукашенко виходить у формі під номером один і виступає на позиції нападника. Водночас, правила товариських матчів дещо відмінні від звичних: за пропозицією команд, матчі тривають два періоди по 35 або 40 хв. У матчі між командами президента Білорусі і «Преса Росії» (березень 2002 р.), з командою «Зірок європейського хокею» (грудень 2002 р.) [11] глава РБ грав під номером 99. Його форму відрізняв національний орнамент по рукавам і краям нижнього краю майки. Це натяк на спортивне самолюбство О. Лукашенка, адже під таким номер грав мегазірка НХЛ В. Грецькі, який у 1999 р. завершив спортивну кар'єру.

Команда О. Лукашенко бере участь у матчах різних форматів. У липні 2007 р. в рамках двотижневого тренувального табору для вихованців білоруських хокейних шкіл, що проводила Федерація хокею Білорусі і американська школа «Північний край», команда президента РБ обіграла у товариському матчі збірну Канади і США, у складі тренерів та молодих гравців [12]. У кожному матчі О. Лукашенко, як мінімум, віддає одну результативну передачу, а в більшості випадків команда президента виграє з розгромним рахунком за вражаючої голювальної активності президента. Причини успіхів команди президента Білорусі і білорусів у тому, що незважаючи на любительський статус Різдвяного турніру, він залучає до складу своєї команди кращих хокеїстів-професіоналів, які

виступають у Відкритому чемпіонаті Білорусі. Тому суперникам протистоїть фактично збірна клубів Білорусі. Федерація хокею Білорусі заявляє, що регламент турніру передбачає участь певної кількості діючих професіоналів, але... тільки у команді президента Білорусі (до шести хокеїстів, які грають у чемпіонаті Білорусі). В інших командах діючим хокеїстам грати заборонено. Для президентської команди також діє віковий ценз: не пізніше 1986 р. н. для професіоналів і не молодше 1980 р. н. для любителів. Також без належної відповіді залишається питання, як у заявку турнірів потрапляє молодший син президента Михайло [10].

Хокейні матчі за своєю участю Президент Білорусі просуває і на міжнародному рівні. Так, матч між командами Петербургу і Білорусії у Льодовому палаці Північної столиці (червень 2002 р.) завершився з рахунком 4:9. Крім О. Лукашенка, в команді грав міністр спорту і туризму РБ Є. Ворсін, футболіст збірної Білорусі М. Захаров і син президента Віктор [13]. Після гри білоруський президент приймав вітання і роздавав автографи. 28 жовтня 2014 р. 60-річний президент зіграв у товариському хокейному матчі проти збірної Об'єднаних Арабських Еміратів, куди О. Лукашенко прибув із робочим візитом. Гра пройшла в Абу-Дабі і була запланована як матч із збіркою ветеранів ОАЕ – гравцями команди ОАЕ, які закінчили свою професійну кар'єру лише чотири роки тому. Поєдинок закінчився з рахунком 13:7 на користь президентської команди. О. Лукашенко закинув у ворота суперника три шайби, його 10-річний син Микола – дві [14]. 4 січня 2018 р. у Мінську відбувся зустрічний хокейний матч між збірними Білорусі та ОАЕ. Поєдинок на «Чижівка-Арені» завершився перемогою господарів льоду з рахунком 12:7. У грі за порушення правил був видалений на дві хвилини О. Лукашенко. Це викликало сміх трибун, тому режисери телеканалу «Білорусь-5», який транслював матч, не показали повтор інциденту. У матчі О. Лукашенко закинув три шайби і зробив три голеві передачі [15].

Матчі за участю президента Білорусі висвітлює, пов'язаний з прес-службою О. Лукашенко, *Telegram*-канал «Пул Первого» (https://t.me/pul_1). Дуже часто канал подає такі заголовки: «Перший сьогодні грає в хокей», «Перший сьогодні в матчі участі не бере. Травма», «Перший на льоду». З цього приводу опозиційна преса, російська «Новая газета» іронізує, що для О. Лукашенка «хокей – свято,

яке завжди з ним, ковзанка – його Париж», бо «програвши у битвах з економікою, Росією, Європою, Америкою, власною дружиною та власним народом йому залишається лише одна можливість відчувати себе переможцем – домашній спорт, аматорські ігри з професіоналами, де президенту підконтрольні всі, від суперників до суддів. Тому спорт для Лукашенка – ідея фікс: навіть читаючи з папірця серйозну доповідь, він час від часу відривається від неї і починає говорити від душі. І завжди виходить – про спорт» [16].

У 2021 р. в Білорусі відібрали право на проведення Чемпіонату світу з хокею, який початково планували провести у Латвії і Білорусі. Причина – масові репресії влади проти протестів громадян країни, які незгодні із результатами президентських виборів у серпні 2020 р. Спочатку спонсори відмовили у фінансуванні ЧС в тому випадку, якщо він пройде в Мінську. Європейські політики, функціонери, окремі хокеїсти національних команд, керівники федерацій наполягали, що не треба грати в країні, у якій діє режим О. Лукашенко і порушують права громадян. У підсумку, рада Міжнародної федерації хокею визнала, що «проведення цього заходу в Мінську було б недоречним, коли існують серйозніші проблеми, які слід вирішувати» [17]. Дещо схожа ситуація була напередодні ЧС-2014 р., який все ж відбувся в Білорусі 9–25 травня 2014 р. Тоді міжнародну кампанію під гаслом «Не грай з диктатором» півтора роки вели вісім неурядових організацій із Німеччини, Швейцарії, Швеції, Норвегії, Чехії, Словаччини і Пд. Африки. На спеціально створеному сайті www.minsk2014.no вони збирали підписи під вимогою перенести світову першість в інше місто. Цю ідею на сесіях Європарламенту і в онлайн-спільноті «Лукашенко, *Ruckyou*» (гра слів: *ruckz* англ. – шайба замість *Fuckyou!* – С. К.) просував польський європарламентар М. Мігальський. Він ініціював кампанію із закликом до європейських хокейних команд та спонсорів покарати владу О. Лукашенка. Європарламент з цього приводу прийняв резолюцію із закликом до Міжнародної федерації хокею переглянути рішення про проведення ЧС у Білорусі [18].

21 листопада 2011 р. група громадських діячів, артистів, спортсменів світу звернулася до Міжнародної федерації хокею і до Музею та зали хокейної слави з проханням перенести ЧС 2014 р. з Білорусі до іншої країни. Вони вимагали припинити політичні спекуляції на темі спорту, і зокрема – хокею, який використовує білоруська влада і О. Лукашенко.

Також звернули увагу, що «у Міжнародному залі та Музеї хокейної слави зберігається хокейна майка з номером «1» та прізвиськом «Лукашенко», передана туди білоруською владою. Від усіх білорусів, і всіх людей доброї волі світу, ми закликаємо вас видалити її із Залу хокейної слави. Сьогодні її наявність там можна вважати абсолютною аномалією. Наче хтось вирішив помістити в музей пам'яті загиблих під час Голокосту євреїв, живопис А. Гітлера [19]. Підписанти листа направили його до редакцій провідних світових видань. Зрозуміло, що в обох випадках реакція О. Лукашенка на такі дії була негативною. ЧС-2014 р. отримав високу оцінку керівництва Міжнародної федерації хокею за його організацію, побив рекорд заповнюваності трибун на таких змаганнях, і за визнанням політичних опонентів «єдиного» Президента Білорусі, приніс йому іміджеві дивіденди [20].

Отже, льодові палаці повинні бути в кожному райцентрі Білорусі, заявив у липі 2007 р. президент О. Лукашенко, відкриваючи в райцентрі Пружани тринадцятий за рахунком льодовий палац. У червні 2014 р. він же зауважив: «Ми сьогодні маємо їх вже стільки, що навіть не можемо повністю задіяти. А найголовніше – вони не дають нам тієї фінансової віддачі, на яку ми спочатку розраховували. Давайте зупинимось з цими соціальними і спортивними об'єктами і будемо вкладати у виробництво, в те, що приносить країні реальні гроші» [20]. Не зважаючи на це, О. Лукашенко продовжує уславлювати країну не економічним розквітом, а тішить своїх прихильників власними спортивними перемогами. У результаті багаторічних підтасовок на користь команди О. Лукашенка, у складі якої грають професійні хокеїсти, він здобуває численні перемоги у ним же організованих турнірах та в міжнародних товариських матчах. Спортсменів, керівників міністерств і федерацій, які грають у складі його команди, президент Білорусі використовує як фон, на якому він сам виглядає олімпійцем. Зауважимо, що грати у хокей «батька Лука» продовжує і під час військової агресії Російської Федерації за участю і сприяння Республіки Білорусь проти України.

Список використаних джерел

1. Спортивные увлечения. Пресс-служба Президента Республики Беларусь, 2024. URL: <https://president.gov.by/ru/president/bez-galstuka/sport> (дата звернення: 10.04.2024).
2. «Тут віруси не літають»: Лукашенко назвав хокей найкращими ліками (відео). URL: <https://www.unian.ua/sport/othersports/10935968-tut-virusi-ne-litayut->

- lukashenko-nazvav-hokey-naykrashchimi-likami-video.html?_gl=1*olkpfl*_ga*MTIyNjY1NTk4OC4xNjc3MDU4ODQ3*_ga_TE CJ2YKWSJ*MTcxMDE3NzU1MC4zLjAuMTcxMDE3NzU1My41Ny4wLjA.*_ga_DENC12J6P3*MTcxMDE3NzU1MC4zLjAuMTcxMDE3NzU1My41Ny4wLjA (дата звернення: 29.03.2020).
3. Как охрана Лукашенко играет с ними в хоккей: лезут в драки, оказываясь на льду, помогают членам семьи пасами, нашелся спец по буллитам. *Блог – О духе времени*. URL: <https://by.tribuna.com/blogs/editors/3066929/> (дата звернення: 05.08.2022).
 4. Посещение финального матча чемпионата по хоккею в Гродно. URL: <https://president.gov.by/ru/events/poseshchenie-finalnogo-matcha-chempionata-po-hockeyu-v-grodno> (дата звернення: 24.04.2023).
 5. Торишний Е. «Кому этот хлам нужен»? Что говорил Лукашенко о провалах сборной Беларуси на ЧМ. URL: <https://www.championat.com/hockey/article-4362487-zhyostkie-vyskazyvaniya-aleksandra-lukashenko-o-belorusском-hokkee.html> (дата звернення: 30.05.2021).
 6. Президенты Узбекистана и Беларуси посетили хоккейный матч в «Нумо Арене» в Ташкенте. URL: <https://www.gazeta.uz/ru/2024/02/07/humo-arena/> (дата звернення: 07.02.2024).
 7. Прием по случаю 20-летия хоккейной команды Президента Беларуси состоялся во Дворце Независимости. URL: https://web.archive.org/web/20210906192048/https://www.belarus.by/ru/press-center/news/priem-po-sluchaju-20-letija-hokkejnoj-komandy-prezidenta-belarusi-sostojalsja-vo-dvortse-nezavisimosti_i_0000064385.html (дата звернення: 15.09.2017).
 8. Команда Президента в 11-й раз стала победителем любительского хоккейного турнира. URL: <https://web.archive.org/web/20210906192045/https://www.belta.by/sport/view/komanda-prezidenta-v-11-j-raz-stala-pobeditelem-ljubitelskogo-hokkejnogo-turnira-386893-2020/> (дата звернення: 11.04.2020).
 9. Підготовка до Різдвяного турніру триває. Федерація хокею України. URL: <https://fhu.com.ua/news/pidgotovka-do-rizdvyanogo-turniru-trivae/> (дата звернення: 25.07.2022).
 10. Смягликов К. Команда Александра и Николая Лукашенко хочет в 13 раз выиграть свой же хоккейный турнир. URL: <https://belsat.eu/ru/in-focus/komanda-aleksandra-i-nikolaya-lukashenko-hochet-v-13-raz-vyigrat-svoj-zhe-hokkejnyj-turnir> (дата звернення: 05.01.2020).
 11. Белорусский президент обыграл российскую прессу в хоккей. URL: <https://webcitation.org/617N1EJLX?url=http://ria.ru/world/20020324/98628.html> (24.03.2002), Гриб Н. Александр Лукашенко отыгрался за все первые лица. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/355148> (дата звернення: 09.12.2002).
 12. Лукашенко внес свой вклад в победу над США и Канадой. URL: <https://web.archive.org/web/20220329012737/http://www.lukashenko2008.ru/articles/novosti/394/> (дата звернення: 25.07.2017).

13. Лукашенко забил шайбу сборной Санкт-Петербурга URL: <https://web.archive.org/web/20210906195719/https://www.sports.ru/hockey/2855704.html> (дата звернення: 10.06.2002).
14. Лученко К. Лукашенко показал, как надо играть в хоккей. URL: <https://kp.ua/life/476067-lukashenko-pokazal-kak-nado-yhrat-v-khokkei> (дата звернення: 28.10.2014).
15. Президента Білорусі Лукашенко видалили під час матчу проти ОАЕ. URL: <https://sport.segodnya.ua/ua/sport/hockey/prezidenta-belarusi-lukashenko-udalili-vo-vremya-matcha-protiv-oae-1103472.html> (дата звернення: 05.01.2018).
16. Халип И. Лыжня для одинокого хоккеиста. Президент Белоруссии играет в хоккей с собакой и катается на лыжах по асфальту. URL: https://www.compromat.ru/page_14811.htm (дата звернення: 19.04.2004).
17. Панышев П. Беларусь лишили чемпионата мира! Лукашенко считает, что это полный позор. URL: <https://www.championat.com/hockey/article-4245539-belarus-lishili-chempionata-mira-po-hokkeyu-2021-goda-glavnye-prichiny.html> (дата звернення: 18.01.2021).
18. Вишневец Ю. Удастся ли помешать Лукашенко провести ЧМ по хоккею? URL: <https://www.dw.com/ru/удастся-ли-помешать-лукашенко-провести-чемпионат-мира-по-хоккею/a-17099042> (дата звернення: 19.09.2013).
19. Лукашенко не место в Музее хоккейной славы. URL: <https://charter97.org/ru/news/2011/11/22/44923/> (дата звернення: 22.11.2011).
20. Мельничук Т. 20 лет президентства Лукашенко: 40 фактов. URL: https://www.bbc.com/russian/international/2014/07/140709_lukashenko_facts (дата звернення: 10.07.2014).